Δράση για το Κλίμα

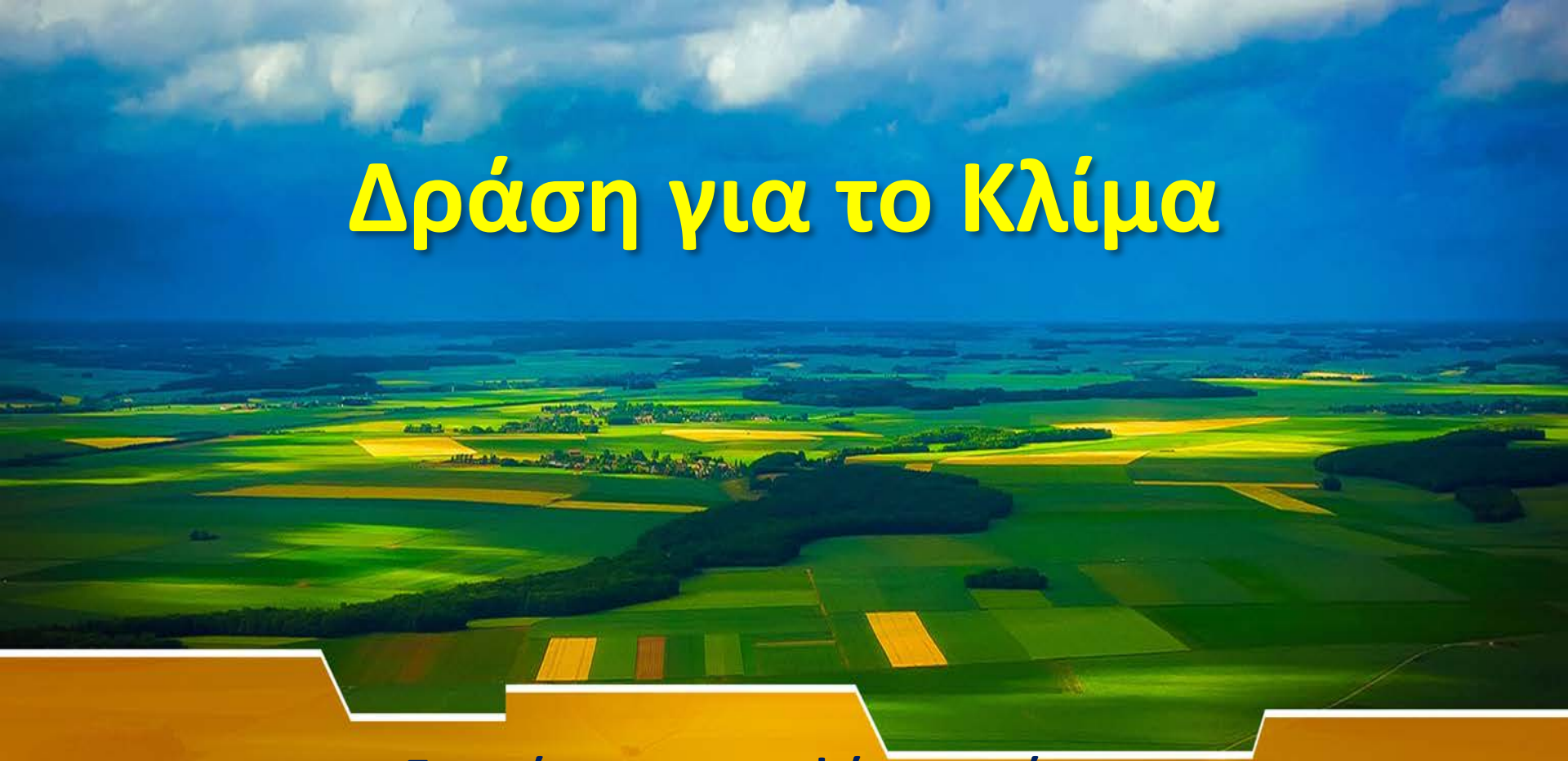

Σεμινάρια συγγραφής προτάσεων

Αθήνα 22 Μαίου 2018

Σπυριδούλα Ντεμίρη

Εμπειρογνώμονας Δράσης για το Κλίμα

Σεμινάριο συγγραφής – 'Η δράση για το Κλίμα'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΤΟΧΟΙ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

Πρόγραμμα LIFE

- ✓ Αποτελεί το **χρηματοδοτικό εργαλείο της ΕΕ** για το **περιβάλλον** και την **κλιματική αλλαγή**

- ✓ Συνεισφέρει στην **εφαρμογή, ανανέωση & ανάπτυξη** της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής & κλιματικής πολιτικής και νομοθεσίας μέσω της **συγχρηματοδότησης έργων**

Δομή προγράμματος LIFE

- **Δράση για το Κλίμα**
  - Ορισμός **τομέων πολιτικής** στο ΠΠΕ 2018-2020
  - Ορισμός **τομέων εργασιών** στην ετήσια πρόσκληση
  - Υποβολή σε **1 στάδιο** (πλήρης πρόταση) – **12 Σεπτεμβρίου 2018**
  - Νωρίτερη δυνατή έναρξη έργου **15 Ιουνίου 2019**

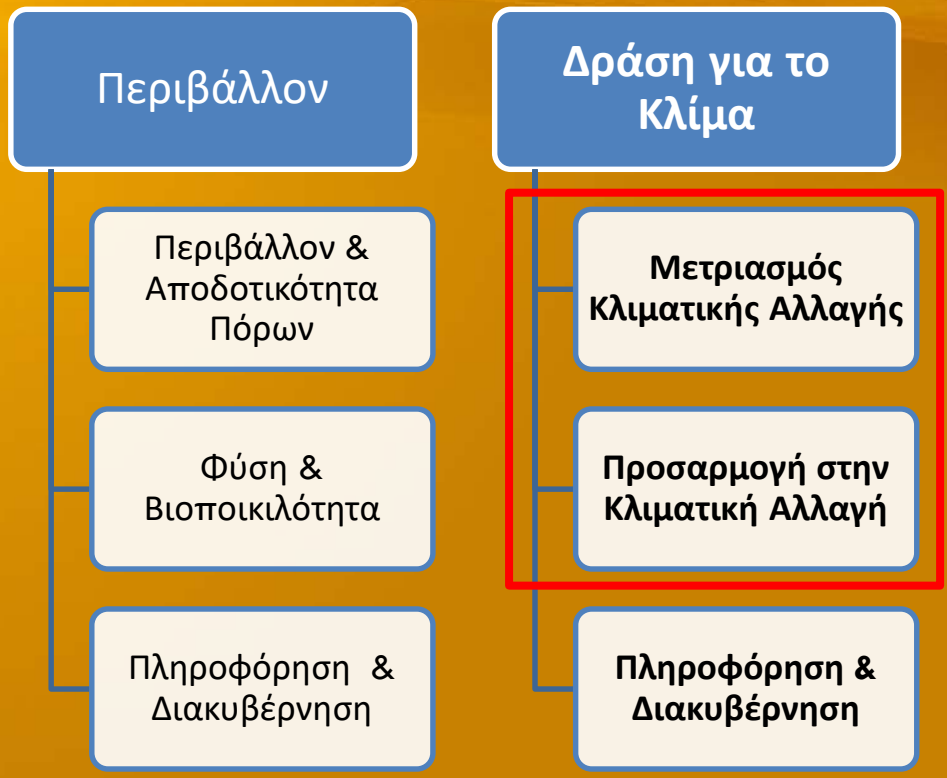

Στόχοι της Δράσης για το Κλίμα

1. Συνεισφορά στην στροφή προς μία αποδοτική και **κλιματικά ανθεκτική** οικονομία **χαμηλού άνθρακα**
2. Βελτίωση ανάπτυξης, εφαρμογής και τήρησης της **κλιματικής πολιτικής**
3. Προώθηση της **ενσωμάτωσης** των κλιματικών στόχων σε άλλες πολιτικές και πρακτικές δημοσίου/ιδιωτικού τομέα
4. Υποστήριξη καλύτερης κλιματικής **διακυβέρνησης** σε όλα τα επίπεδα

Άρθρο 3 Κανονισμού LIFE

Παραδοσιακά έργα LIFE

- **Επιλέξιμοι φορείς:** Δημόσιοι (τοπικοί, περιφερειακοί, εθνικοί), ιδιωτικοί εμπορικοί (ΜΜΕ), ιδιωτικοί μη εμπορικοί (πχ. ΜΚΟ)
  - όχι φυσικά πρόσωπα/μονοπρόσωπες εταιρείες
- **Μέσος αριθμός φορέων/έργο:** 4-5 δικαιούχοι
- Δράσεις και φορείς **εκτός ΕΕ** υπό προϋποθέσεις
  - Ο συντονιστής εταίρος εδρεύει σε χώρα της ΕΕ
- Μέσος προϋπολογισμός: **(1,5 - 3) εκατ. €**
  - να έχουν αντίκτυπο (πχ >500.000 €)
  - να δικαιολογείται από δράσεις (value for money)
- Γενικοί & ειδικοί στόχοι LIFE

Γενικά Χαρακτηριστικά

- **Ώριμα έργα - Δεν** επικεντρώνεται στην **έρευνα** (≠ H2020)
- **Δεν** δικαιολογεί **μεγάλες υποδομές** (συνήθες όριο 500.000 €)
- Μέγιστη συμμετοχή της Ε.Ε. για την περίοδο 2018-2020 - **55% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών**
  - Όλοι συνεισφέρουν οικονομικά στο έργο
  - Οι εταίροι μπορούν να συμμετέχουν με διαφορετικά ποσοστά αρκεί να ισχύει η αναλογία 55-45 % συνολικά για το επιλλέξιμο κόστος
- Έμφαση σε:
  - Δυνατότητα **αναπαραγωγής/μεταφοράς**
  - Μακροπρόθεσμη **βιωσιμότητα**
  - **Προστιθέμενη αξία** των αποτελεσμάτων για την Ε.Ε.

Τύποι έργων ανά τομέα προτεραιότητας		Βέλτιστες πρακτικές	Επίδειξης	Πιλοτικά	Πληροφόρησης, ενημέρωσης & διάδοσης
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Περιβάλλον & Αποδοτικότητα Πόρων		✓	✓	
	Φύση / Βιοποικιλότητα	✓	✓	✓	
	Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση				✓
ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ	Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής	✓	✓	✓	
	Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	✓	✓	✓	
	Κλιματική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση				✓

Στο σεμινάριο σήμερα..

- Θεματικό περιεχόμενο μετριασμού/προσαρμογής
- Σχεδιασμός πρότασης
- Συγγραφή πρότασης
- Βασικοί οικονομικοί κανόνες
- Κριτήρια και διαδικασία αξιολόγησης

❖ *Περιορισμένες παρουσιάσεις - Πρακτικές ασκήσεις (ατομικές, σε ομάδα)*

❖ *Ευελιξία, κριτική σκέψη*

❖ *Ερωτήσεις;*

Σεμινάριο συγγραφής – 'Η δράση για το Κλίμα'

ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΣ/ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ: ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Μετριασμός Κλιματικής Αλλαγής (CCM)

- Εφαρμογή στρατηγικών για χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα ή σχεδίων διαχείρισης της χρήσης γης σε εθνικό, περιφερειακό ή υποπεριφερειακό επίπεδο
- Ενσωμάτωση μίας σειράς από μέτρα για τη μείωση των εκπομπών και την αποδοτικότητα των πόρων
- Προώθηση εργαλείων που ενθαρρύνουν την αλλαγή συμπεριφοράς
- Ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων (πόλεις ή περιφέρειες πρότυπα), κατά περίπτωση μέσω του παγκόσμιου Συμφώνου των Δημάρχων για το κλίμα και την ενέργεια στους τομείς της παραγωγής, της κατανάλωσης και της διακυβέρνησης που επιδρούν στον μετασχηματισμό της κοινωνίας

Νομοθετική βάση στην Ευρώπη (1)

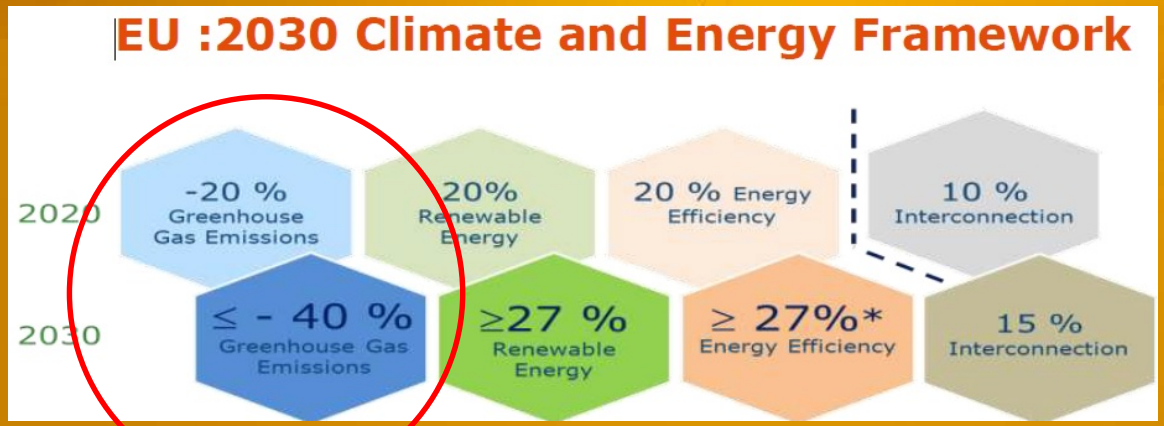

- Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών:
  - Παραγωγή ενέργειας
  - Βιομηχανία
  - Διεθνείς αερομεταφορές

- Effort Sharing Decision (ESD)
- Effort Sharing Regulation (ESR) Proposal
  - Μεταφορές και καύσιμα
  - Οικιακός
  - Γεωργία
  - Φθοριούχα ΑτΘ, κλπ.

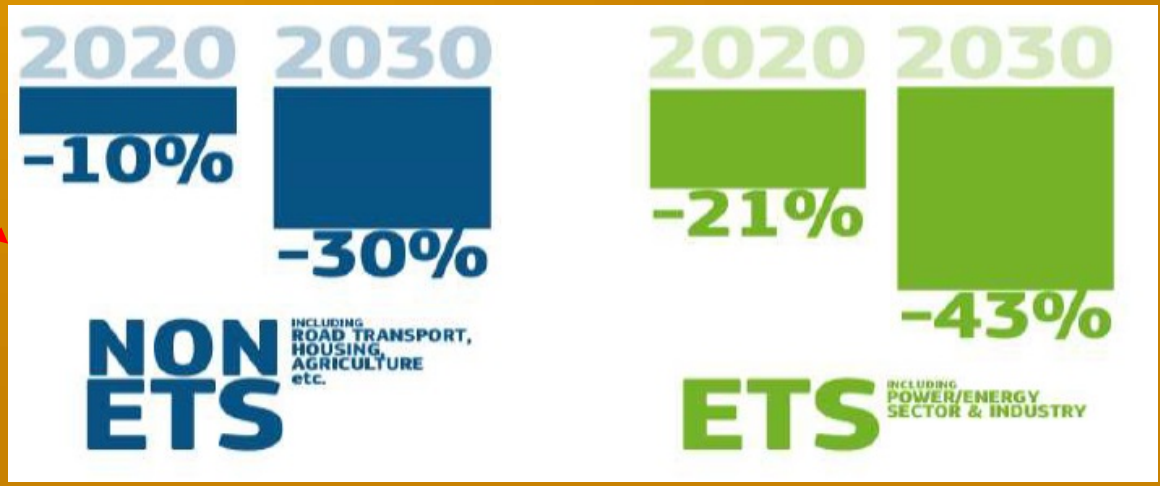

Βάση αναφοράς: 2005

Νομοθετική βάση στην Ευρώπη (2)

Κανονισμός LULUCF 2021-2030

Κανόνας μη δέσμευσης: Οι συνολικές εκπομπές και απορροφήσεις στον τομέα των ΧΓΑ θα πρέπει να βρίσκονται σε ισορροπία

Ανακοίνωση της Επιτροπής για την Κοινή Αγροτική Πολιτική – 11/2017

Ο βασικός στόχος της μελλοντικής ΚΑΠ είναι η συνεισφορά στους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους της Ένωσης.

Άλλες προτεραιότητες Ευρωπαϊκής πολιτικής

- **Επενδύσεις στον τομέα βιομηχανικής καινοτομίας και επίδειξης**

  Ανάπτυξη και εφαρμογή προηγμένων λύσεων κατασκευής και διεργασιών

- **Φθοριούχα αέρια – υποκατάστατα αερίων που υποβαθμίζουν τη στοιβάδα του όζοντος**
  - ✓ Κανονισμός της ΕΕ για φθοριούχα αέρια (517/2014): Μείωση HFCs κατά σχεδόν 80% μέχρι 2030
  - ✓ Τροπολογία Kigali (2016)

Τομείς πολιτικής για τον Μετριασμό στην ΚΑ [1]

1. Τομείς που δεν καλύπτονται από το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ):
   - Μεταφορές και καύσιμα
   - Γεωργία
   - Κατασκευές (πχ ενεργειακή απόδοση κτηρίων)
   - Χρήσεις γης αλλαγές χρήσεων γης και δασοκομία (ΧΓΑΧΓΔ)
2. Λογιστική καταγραφή και μείωση ΑτΘ για ΧΓΑΧΓΔ
3. Πρακτικές διαχείρισης γης με αντίκτυπο σε εκπομπές/απορροφήσεις

→ Μέτρα για δράσεις σε δάση, έδαφος και γεωργία που συνεισφέρουν στους στόχους της Συμφωνίας των Παρισίων

→ Ρόλος υγροτόπων και τυρφώδων εκτάσεων και προβλήματα υποβάθμισης του εδάφους

*Ορίζονται τομείς εργασιών το 2018

Τομείς πολιτικής για τον Μετριασμό στην ΚΑ [2]

4. Βελτίωση λειτουργίας ΣΕΔΕ και βιομηχανικής παραγωγής με υψηλό ενεργειακό αντίκτυπο και εκπομπές
5. Φθοριούχα αέρια
6. Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων από τις αρχές σχετικές με ΑτΘ

*Ορίζονται τομείς εργασιών το 2018

Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (CCA)

- Υλοποίηση στρατηγικών προσαρμογής, με έμφαση σε διάφορους βασικούς τομείς με προστιθεμένη αξία για την ΕΕ
- Έργα σε περιφερειακό/διασυνοριακό επίπεδο
- Προσαρμογή που βασίζεται στα οικοσυστήματα, κατά περίπτωση
- Δυναμικό επίδειξης και μεταφοράς των αποτελεσμάτων
- Προώθηση καινοτόμων λύσεων προσαρμογής, ειδικότερα μέσω της κινητοποίησης του ιδιωτικού τομέα και, κατά περίπτωση, μέσω του παγκόσμιου Συμφώνου των Δημάρχων.
- Συνέργεια μεταξύ της προσαρμογής, του μετριασμού των συνεπειών της και των πολιτικών για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών

Νομοθετική βάση στην Ευρώπη

- Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Προσαρμογή στην ΚΑ
- Συμφωνία των Παρισίων→Ρόλος των πόλεων
- Σύμφωνο των Δημάρχων (2015) → συνδυασμός μετριασμού και προσαρμογής στις πόλεις, διεξαγωγή εκτίμησης κινδύνου και τρωτότητας και σχεδίου προσαρμογής
- Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
- Νόμος 4414/2016, ΦΕΚ Α' 149, Άρθρα 42-45
- Περιφερειακά Σχέδια Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ), εξειδίκευση νόμου 11258/2017
- *Χρήσιμο Link:*

European Climate Adaptation Platform (Climate-Adapt) - http://climate-adapt.eea.europa.eu/

Τομείς πολιτικής για την Προσαρμογή στην ΚΑ (1)

1. Αστική προσαρμογή και χωροταξικός σχεδιασμός για μείωση επιπτώσεων ΚΑ
2. Ανθεκτικότητα υποδομών, συμπερ/νων:
   a. δικτύου γαλάζιας-πράσινης υποδομής
   b. προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα
3. Βιώσιμη διαχείριση υδάτων (σε περιοχές επιρρεπείς στην ξηρασία), διαχείριση πλημμυρών και παράκτιων ζωνών

*Ορίζονται τομείς εργασιών το 2018

Τομείς πολιτικής για την Προσαρμογή στην ΚΑ [2]

4. Ανθεκτικότητα γεωργίας, δασοκομίας και τουρισμού μεταξύ άλλων και σε νησιωτικές και ορεινές περιοχές
5. *Στήριξη των εξόχως απόκεντρων περιοχών της ΕΕ: ετοιμότητα για ακραία καιρικά φαινόμενα κυρίως στις παράκτιες περιοχές*

*Ορίζονται τομείς εργασιών το 2018 εφαρμόσιμοι στην Ελλάδα

Σεμινάριο συγγραφής – 'Η δράση για το Κλίμα'

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΤΟΜΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τομείς εργασιών 2018: Μετριασμός

Βιώσιμη διαχείριση υδάτων

- Διασυνοριακή διαχείριση πλημμυρών
- Διασυνοριακή διαχείριση παράκτιας ζώνης με έμφαση σε πυκνοκατοικημένα δέλτα και παράκτιες πόλεις

Ανθεκτικότητα γεωργίας, δασοκομίας και τουρισμού

- Προσαρμοσμένη διαχείριση δασών για μείωση του κινδύνου από δασικές πυρκαγιές

Τομείς εργασιών 2018: Μετριασμός

Χρήσεις γης

Νέες, καινοτόμες και οικονομικά αποδοτικές μέθοδοι χρήσης και διαχείρισης γης για μετριασμό, πχ:

- Μείωση εκπομπών CH_4 από κτηνοτροφία
- Μείωση εκπομπών N_2O από χρήση λιπασμάτων
- Μείωση εκπομπών CO_2 από ΧΓΑΧΓ
- Αύξηση απορροφήσεων CO_2 από ΧΓΑΧΓ
- Διαχείριση υγροτόπων και τυρφώδων εκτάσεων

Τομείς εργασιών 2018: Μετριασμός

Βιώσιμη διαχείριση δασών και διαδοχική χρήση στερεάς βιομάζας

- Ανάπτυξη και προώθηση αποδοτικών κλιματικά έξυπνων δραστηριοτήτων δασοκομίας (δάσωση/αναδάσωση, διατήρηση C στα δάση, διαχείριση δασών και διατήρηση εδάφους)
- Αποδοτική μετατροπή στερεάς βιομάζας σε μακροπρόθεσμη αποθήκη άνθρακα και ΑΠΕ –διαδοχική χρήση βιομάζας και υποκατάσταση υλικών ορυκτών καυσίμων

Τομείς εργασιών 2018: Μετριασμός

Υψηλά ενεργοβόρες βιομηχανίες με κίνδυνο διαρροής άνθρακα

Βασικά σημεία για προτάσεις:

- Εστίαση σε σχεδιασμό, ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων δράσεων σε υφιστάμενες βιομηχανίες. Μείωση σε ένταση εκπομπών (όχι αποκλειστικά αλλαγή καυσίμου)
- Επίπεδο ετοιμότητας 4, 5→8, 9
- Ποικιλία τεχνολογικών λύσεων και διεργασιών-διατομεακός συνδυασμός τεχνολογίας, συνέργεια
- Μεταφορά αποτελεσμάτων σε άλλους τομείς
- Ενδυνάμωση ηγετικής θέσης ΕΕ, προαγωγή απασχόλησης (ΜΜΕ)

Τομείς εργασιών 2018: Μετριασμός

Φθοριούχα αέρια

- Διαθεσιμότητα εναλλακτικών φιλικών προς το κλίμα αερίων (ασφάλεια, ενεργειακή απόδοση, κατάλληλα για συγκεκριμένες χρήσεις)
- Μετριασμός εμποδίων που θέτουν οι προδιαγραφές χρήσης εξοπλισμού ψύξης και κλιματισμού – απουσία πληροφορίας σχετικά με διαχείριση και ελαχιστοποίηση κινδύνου για εύφλεκτα αέρια

Τομείς εργασιών 2018: Προσαρμογή

Αστική προσαρμογή και χωροταξικός σχεδιασμός για μείωση επιπτώσεων ΚΑ

- Ανάπτυξη και εφαρμογή προσαρμογής σε συνδυασμό με μετριασμό (Σύμφωνο των Δημάρχων)
- Καινοτόμες λύσεις προσαρμογής στις πόλεις (τομείς υδάτων, ενέργειας, οικοδομών) - λύσεις σχετικές με την υγεία και την ευημερία
- Συνεργασίες ιδιωτικού-δημοσίου τομέα προς κινητοποίηση συμμετοχής και χρηματοδότησης από τον ιδιωτικό τομέα